

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
LUDOVIKA

EÖTVÖS JÓZSEF KUTATÓKÖZPONT
INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM KUTATÓINTÉZET

BIZALOM, TUDATOSSÁG, VESZÉLYÉRZET AZ INTERNETEN

Az NKE Információs Társadalom Kutatóintézet
representatív, országos felmérésének eredményei

Az **Információs Társadalom Kutatóintézet (ITKI)** 2019 februárjában jött létre a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen: több tudományterület képviselői összetett módon vizsgálják az infokommunikációs szolgáltatásoknak és az új technológiáknak az emberre, a társadalomra, az államra, az alapjogok érvényesülésére és a demokratikus nyilvánosságra gyakorolt hatásait és szabályozási kérdéseit. A digitális kultúra valóságának nyomon követése és a szabályozást igénylő folyamatok pontos azonosítása érdekében az ITKI hiánypótló empirikus kutatásokkal is szeretné előmozdítani a kérdéskörben folyó hazai tudományos és társadalmi diskurzust.

Első empirikus kutatásunkban arra voltunk kíváncsiak, milyen jellemzők tárthatók fel a magyar felnőttek körében az információs technológiák – elsősorban kommunikációs célú – használata során. Egyes használati szokások feltérképezésén túl a kutatás mindenekelőtt azt igyekezett megállapítani, hogy a magyar emberek **mennyire bíznak az információs társadalom szereplőiben és szolgáltatásaikban, mennyire tudatosan vesznek részt az online világban, illetve milyen kockázatokot látnak** az új technológiák terjedésében.

Az ITKI megrendelésére **országos reprezentatív adatfelvételre** került sor 1003 fővel folytatott telefonos interjúk révén. A kutatással nyert adatok kor, nem, iskolai végzettség, településtípus és régiók szerint is reprezentatívak a teljes felnőtt magyar lakosságra nézve. A telefonos adatfelvételt a MASMI európai piacutatói hálózat magyar tagja, a MASMI Hungary kutatócég végezte. Az adatfelvétel 2019 októberében történt. Az ITKI a közeljövőben utánkvető felmérésben fogja vizsgálni, hogy a koronavírus-járvány miatt megnövekedett digitális jelenlét milyen változásokat hozott a magyar lakosság hozzáállásában.

Az átfogó kérdőíves kutatás részletes eredményeit kutatóink a következő időszakban folyamatosan fogják közkinccsé tenni. A feldolgozást követően az adatokat bárki számára rendelkezésre bocsátjuk. Az alábbiakban **a kutatás egyes főbb eredményeit** közöljük.

1. KÉTARCÚ VISZONY AZ INTERNETHEZ

A kutatás eredményei arra utalnak, hogy a magyar lakosság többségének attitűdje az online világhoz kétarcú, feszültség figyelhető meg a használat és a megítélés egyes mért jellemzői között.

A teljes magyar lakosság 60,5%-a szerint **az online kommunikációs lehetőségek rontják a személyes kapcsolatok minőségét**, de 63% úgy gondolja, hogy **a közösségi média kitűnő lehetőséget nyújt a kapcsolattartásra** mind a családtagokkal, mind a barátokkal.

80% az internet előnyeként azonosítja, hogy **könnyen kapcsolatba lehet lépni ismerősökkel**, de 58% tart attól, hogy az online kapcsolattartási formák **átveszik a közvetlen személyes kapcsolattartás helyét**. Mindemellett 57% gondolja úgy, hogy az online kommunikáció túl sok időt vesz el az életéből.

Az ambivalens érzésekkel együtt is markáns többség, 66,5% szerint **a digitális szolgáltatások és az online tevékenységek gyors ütemű fejlődése lehetőséget jelent** az egyén és a társadalom számára. 27% gondolja úgy, hogy mindez kockázatot jelent a számunkra. **(1. ábra. – Az ábramellékletet lásd a 7. oldalon.)**

2. HIÁNYOS TUDATOSSÁG

A kutatási eredmények szerint a magyar lakosság többsége több fontos kérdésben nem figyel arra, hogy az internetet minél tudatosabban és körültekintőbben használja.

A teljes lakosság körében mindössze 28% képezi magát valamilyen módon annak érdekében, hogy védve legyen az online világ kihívásaival szemben. Közülük a legtöbben, 52,6% a barátoktól kapott információkkal képezik magukat, 47% szakcikket olvas, 20% pedig tanfolyamokon is részt vett.

A teljes lakosság 71%-a, illetve a 14 év alatti **gyereket nevelők 61%-a semmilyen szűrőszoftvert** nem használ annak érdekében, hogy védekezzen az interneten elérhető káros tartalmakkal szemben.

Arra a kérdésre, hogy előfordult-e már, hogy azért tartózkodott az internet használatától, mert szem előtt tartotta, hogy **a digitális világban mindennek nyoma maradhat**, 37% válaszolt igennel. 63% azt mondta, vele ilyen még nem fordult elő.

A kutatás eredményeiből megállapítható, hogy a magyar internethasználók többsége több esetben nincs tisztában azzal, **mi jogszerű és mi jogszerűtlen** a digitális szolgáltatások használata során. Arra a kérdésre például, hogy jogszerű-e pénzt utalni az Európai Unión kívülre, 37,5% válaszolt határozott nemmel.

3. PASSZÍV HÍRFOGYASZTÁS, FONTOSNAK TARTOTT ÚJSÁGÍRÁS

Az internetet naponta 54%, hetente többször 14%, legalább hetente vagy havonta többször további 8% használja hírfogyasztásra.

A közösségi média szerepe kifejezetten erős a hírfogyasztásban: az internetezők 75%-a használja ezeket a szolgáltatásokat ilyen célra valamilyen rendszerességgel (37% naponta, 19% hetente többször, 9% legalább hetente, 9% pedig havonta).

A közéleti híreket a többség kifejezetten passzívan fogyasztja. 34% mondta, hogy maga keres utána az ilyen híreknek. 55% kizárólag az elé kerülő híreket olvassa el, miközben csak 10% azoknak az aránya, akiket eleve nem érdekelnek a közéleti hírek.¹ **(2. ábra)**

53,7% nyilatkozott úgy, hogy érdeklik **a sajátjától eltérő közéleti álláspontok**, de csak akkor, ha azok „maguktól” elé kerülnek. Az eltérő álláspontoknak csak 19% megy utána aktívan az interneten, 23,7% pedig csak a sajátjával megegyező nézőpontokkal szeret találkozni. Azok, akiket egyenesen dühít, ha eltérő állásponttal szembesülnek, azért meglehetősen kevesen vannak (2,4%).

A többség, 54% azt szereti, ha a hírekhez közvetlenül, vagyis értékelés, elemzés nélkül jut hozzá, ezzel szemben 40% azoknak az aránya, akik értékeléssel, elemzéssel együtt szeretik fogyasztani a híreket. Ezzel együtt nagyon erős többség, 61% gondolja úgy, hogy az újságok és az **újságírók tevékenysége a társadalmi párbeszéd nagyon fontos része.** Ezzel ellentétesen 33% vélekedik.

Az összes megkérdezett 49%-a szerint **az internet előnyös, mert hétköznapi emberek is megszathatják véleményüket** a társadalmi nyilvánossággal, míg 40% úgy véli, az internet inkább kockázatos, mivel a társadalmi együttélésre nézve veszélyes álláspontok szabadon terjedhetnek.

A **névtelen kommentelésre** vonatkozóan pedig már kifejezetten negatívba fordul a társadalmi megítélés. Ezt a lehetőséget az interneten a megkérdezettek kétharmada, 67%-a káros dolognak tartja, mivel felelőtlen megnyilatkozásokra sarkall. 26,5% vélekedik úgy, hogy ez a közlési mód jó dolog, mert sokan így mondhatják el szabadon a véleményüket.

¹ A teljességhez hiányzó százalékokat a nem tudja/nem válaszol típusú válaszok jelentik.

A kutatási eredmények egyértelműen azt mutatják, hogy a magyar emberek valamennyi érintett (felhasználók, platformok, tartalomszolgáltatók, politikusok, hatóságok, kormányzat) **közös felelősségének látják, hogy javul-e a társadalmi párbeszéd színvonala** az interneten. (3. ábra)

4. A FACEBOOK A HAZAI KÖZBESZÉD KIEMELKEDŐ JELENTŐSÉGŰ FÓRUMA

Több kérdéssel igyekeztük körbejárni a magyar internetezők Facebook-használati jellemzőit.

A használati adatok azt mutatják, hogy **a Facebook rendkívül erős piaci helyzetben** lévő közösségi szolgáltatás Magyarországon. Míg a Facebookot az internetezők 79%-a használja legalább havonta egyszer (59% napi szinten, 16,5% legalább hetente), addig az összes többi közösségi médiát (Twitter, Instagram, LinkedIn stb.) együttvéve is csak 27% keresi fel legalább havi rendszerességgel (naponta 12%, legalább hetente 11%).

A hazai Facebook-ozók 10%-a nyilatkozott úgy, hogy előfordult már vele, hogy egy **bejegyzését törölte a Facebook, vagy egy időre letiltották** a szolgáltatás használatáról.

A Facebooknak a hazai társadalmi párbeszédben meglévő szerepére vonatkozó eredmények szerint a Facebook-ozók 68,5%-a legalább heti rendszerességgel **hírfogyasztásra** használja a szolgáltatást (naponta 48%), és csak 11%-uk nem használja erre egyáltalán.

A felhasználók 46%-a ért egyet – legalább nagyjából – azzal, hogy a Facebook kitűnően használható **társadalmi fórumként** (közéleti aktivitásra és véleménynyilvánításra) vagy hírek megismerésére. 10% ezzel inkább nem, vagy egyáltalán nem ért egyet.

5. NINCS KOROSZTÁLYOS SZAKADÉK AZ ÁLTALÁNOS ATTITŰDBEN

A kutatás eredményei azt mutatják, hogy az információs társadalomhoz, a digitális világhoz való általános viszonyulás tekintetében nincsenek jelentős különbségek az egyes korcsoportok között a teljes magyar társadalomban.

Ha a mért legfiatalabb (18-29 éves) és legidősebb (60 évnél idősebb) korosztályt vetjük is össze, hasonló arányban gondolják, hogy **az online kommunikációs lehetőségek rontják a személyes kapcsolatok minőségét** (58,3% vs. 61%). Ugyanígy hasonló arányban gondolják azt, hogy az online kommunikáció túl sok időt vesz el tőlük (58,7% vs. 53%).

Mindegyik korosztályban egyértelmű többségben vannak azok, akik szerint **az internet előnyös az információszerezésben**, mert gyorsan és közvetlenül juthatnak fontos információkhoz. Összességében a magyar lakosság 55%-a vélekedik így, míg 36% szerint az internet inkább kockázatos, mert ellenőrizetlen információk juthatnak el hozzá.

Szintén mindegyik korosztályra igaz, hogy azok vannak döntő többségben, akik **a digitális világ gyors fejlődésében a lehetőséget látják**, szemben azokkal, akik szerint ez inkább kockázatot jelent. A legfiatalabbaknál 71 vs. 24,5, a legidősebeknél 61,3 vs. 29,9 a százalékos arány.

Nem figyelhető meg korosztályos különbség **az eltérő közéleti álláspontok iránti nyitottságban** sem. A legfiatalabbak 74,5%-át érdeklik a sajátjuktól különböző nézőpontok (de csak 24,5% keres maga után ilyeneknek), míg ez az arány a legidősebeknél 76,7% (az aktívak 23,3%-os arányával).

Nagyon érdekes azonban az is, hogy néhány konkrét kérdés megítélésében, különösen **a társadalmi párbeszéd körében szignifikáns különbség látszik** a fiatalabb és idősebb generációk megközelítése között:

- Az összes megkérdezett 49%-a szerint **az internet előnyös, mert hétköznapi emberek is megoszthatják véleményüket** a társadalmi nyilvánossággal, míg 40% úgy véli, az internet inkább annak kockázatát jelenti, hogy a társadalmi együttélésre nézve veszélyes álláspontok szabadon terjedhetnek. A legfiatalabbaknál azonban 60-36 a százalékos megoszlás, míg a legidősebeknél 40-46. **(4. ábra)**
- A fiatalabbak közül jóval többen ítélik meg pozitívan a **névtelen kommentelés** lehetőségét. Bár a többség (56%) náluk is felelőtlen megnyilatkozásra sarkalló káros jelenségnek tartja az anonim hozzászólásokat, 41%-uk a sokak számára a szabad véleménynyilvánítás lehetőségét jelentő megoldást lát benne. Ugyanez az arány a legidősebeknél 70-19.
- Bár a fiatalok többsége is (52%) **az újságírást** a társadalmi párbeszéd nagyon fontos részének tekinti, 44%-uk szerint az internet korábban egyre kisebb szükség van újságokra és újságírókra. Ehhez képest a legidősebb korosztályban 63-27 arányban látják továbbra is nélkülözhetetlennek az újságírás szerepét.

6. A LEGTÖBBEN OKOSTELEFONON INTERNETEZNEK

Az internethasználati szokásokat több kérdéssel is mértük. Az eredmények közül kiemelés érdemel, hogy **az okostelefon mára nagyon elterjedt**, 75% rendelkezik vele. Az okostelefon kiemelkedő szerepét jól mutatja, hogy ma már a magyar társadalom internetet használó 78%-ából a **legtöbben – 64% – okostelefonon kapcsolódnak a világhálózathoz**. Laptopon 46%, asztali gépen 36,6%, tableten pedig 20,5% internetezik.

A **napi rendszerességgel használt szolgáltatások között** az e-mailezés vezet (66%), utána következnek a Facebook-ozás (59%), majd a hírfogyasztás (54%). **(5. ábra)**

7. NEM FÉLÜNK A MANIPULÁCIÓTÓL, DE NEM IS BÍZUNK A KAPOTT INFORMÁCIÓBAN

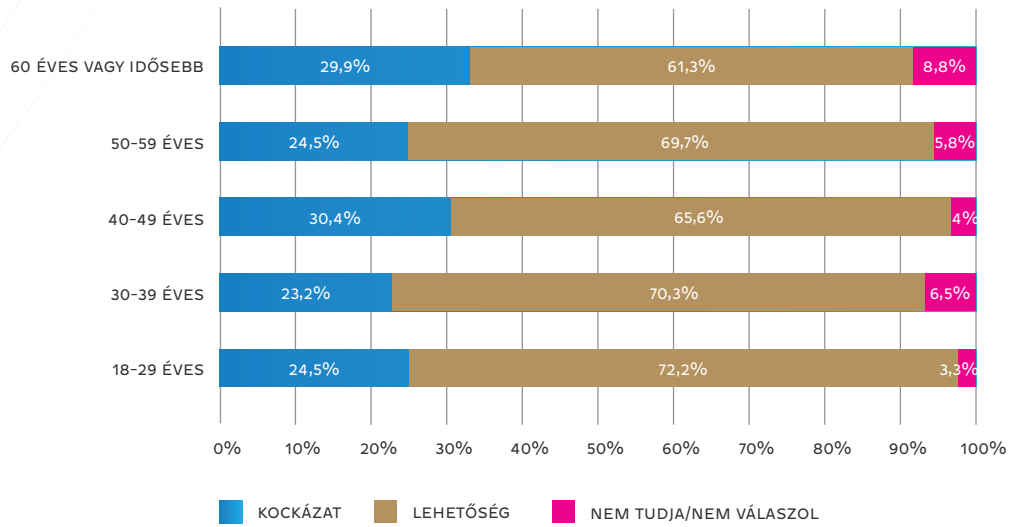
A magyar lakosság többsége nem tart attól, hogy az online világ egyes szereplői manipulálják őt, a manipulációtól való félelemnek a reklámozók esetében mért legmagasabb értéke is csak 23%-ot ér el. **(6. ábra)**

Mégsem mondható, hogy az emberek nagy arányban bíznának a különféle információforrások hitelességében. Leginkább barátait, ismerőseiket tekintik megbízható információforrásnak (48%), ugyanakkor a közösségi médián keresztül eljutó információk hitelességében csupán 16% bízunk. **(7. ábra)**

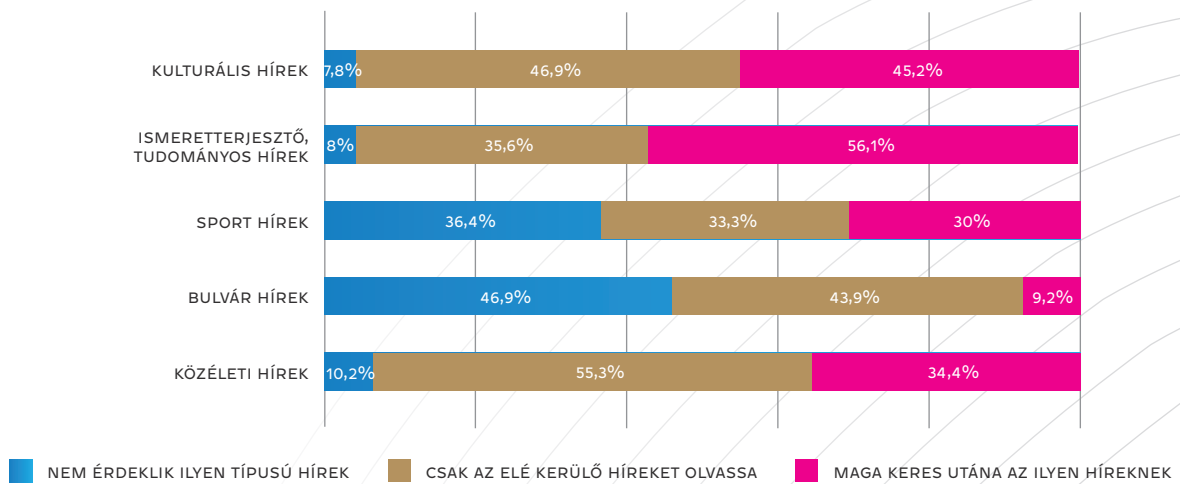
ÁBRAMELLÉKLET

1. ábra: A digitális szolgáltatások és az online lét gyors terjedése inkább lehetőség vagy inkább kockázat?

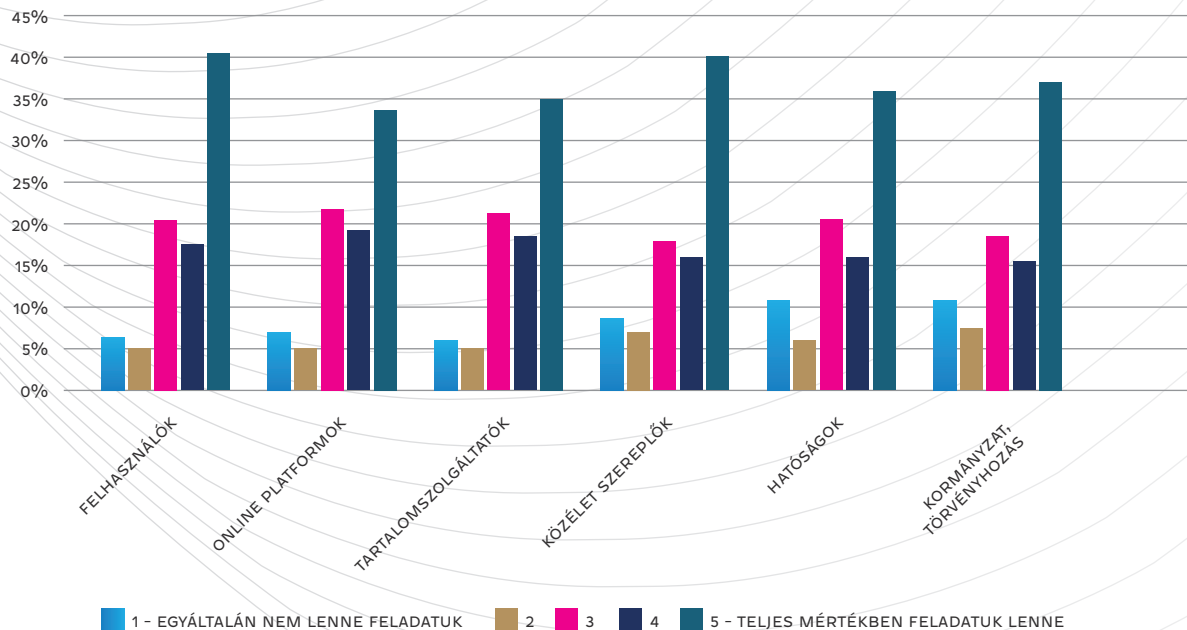
N=1003

2. ábra: Online hírfogyasztás tudatosság és témák viszonylatában

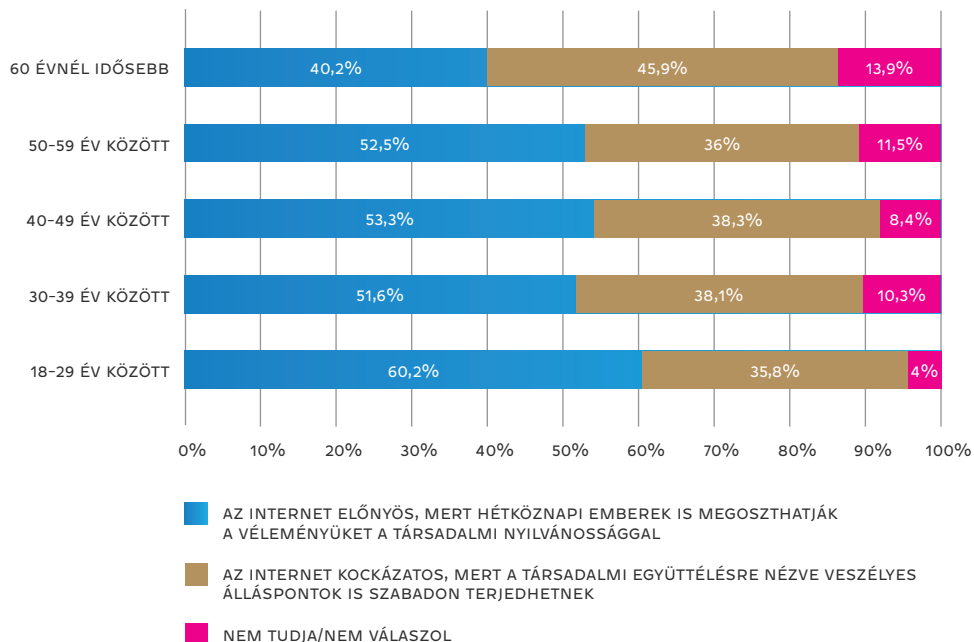
N=640

3. ábra: Kinek a feladata javítani a társadalmi párbeszéd színvonalán?

N=1003

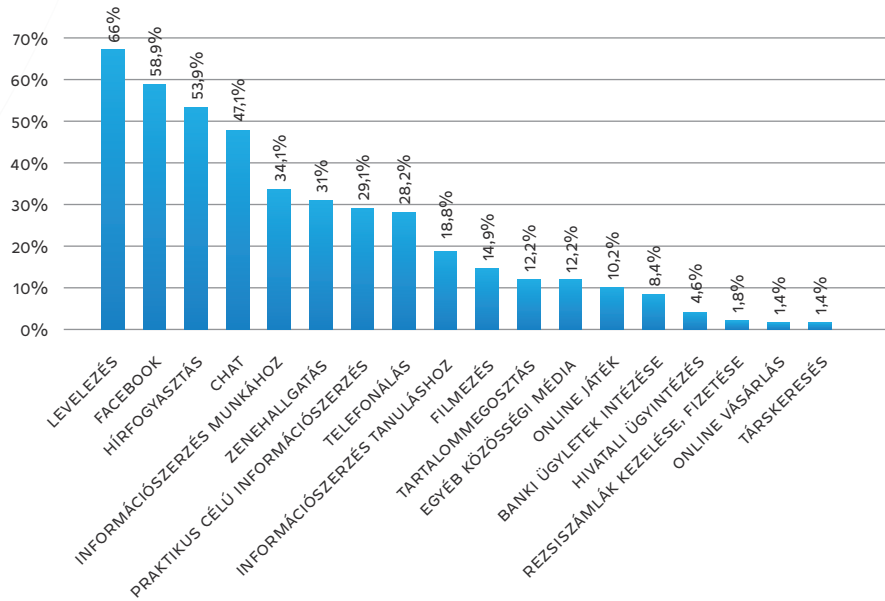
4. ábra: Az internet szerepe a társadalmi párbeszédben

N=1003

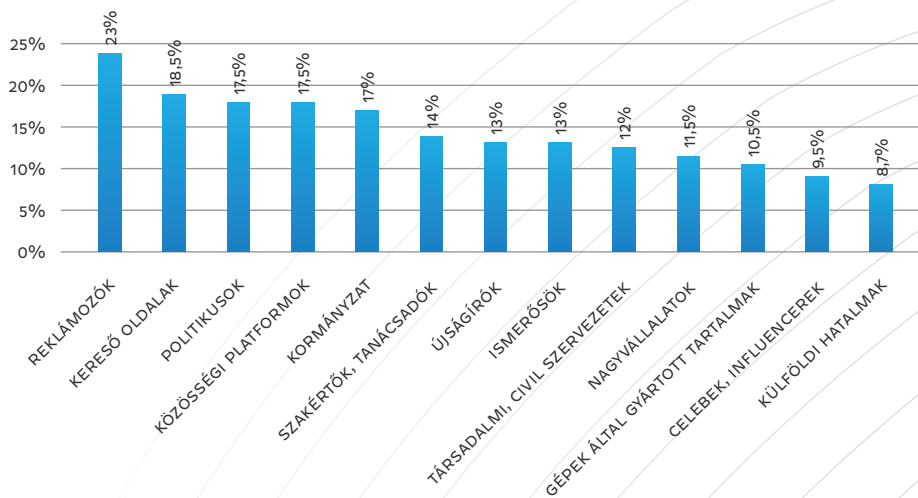

5. ábra: Napi rendszerességgel használt online szolgáltatások a magyar lakosság körében

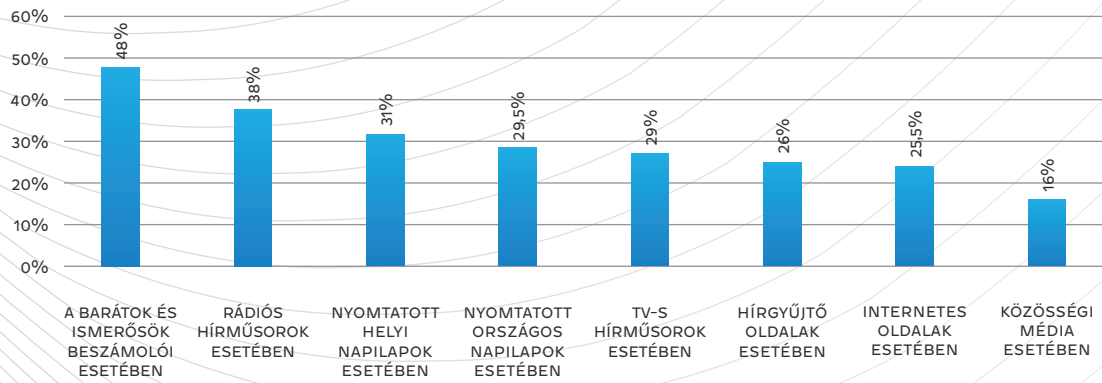
N=1003

6. ábra: Mennyire tart attól, hogy ők, illetve ezek manipulálják Önt? (Azok összesített aránya, akik tartanak vagy nagyon tartanak a manipulációtól.)

N=1003

7. ábra: Mennyire bízik meg a kapott információban? (Azok összesített aránya, akik bíznak vagy nagyon bíznak a kapott információban.)

N=1003

**A KUTATÁST VEZETTE ÉS AZ ÖSSZEFOGLALÓT KÉSZÍTETTE:
RAB ÁRPÁD ÉS TÖRÖK BERNÁT
2020**

**NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
EÖTVÖS JÓZSEF KUTATÓKÖZPONT
INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM KUTATÓINTÉZET**

**1083 BUDAPEST, LUDOVIKA TÉR 2.
HONLAP: ITKI.UNI-NKE.HU
BLOG: LUDOVIKA.HU/ITKIBLOG
E-MAIL: ITKI@UNI-NKE.HU**